

LAKIALOITE 77/2014 vp

Laki omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan, että omaishoidon tuki siirretään kunnilta Kansaneläkelaitoksen vastattavaksi.

PERUSTELUT

Omaishoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoitaa ja huolehtii ikääntyneestä, pitkäaikaissairaasta tai vammaisesta läheisestään. Tällä hetkellä Suomessa arvioidaan olevan noin 300 000 omaishoitotilannetta, joista 60 000 on sitovia ja vaativia. Vain pienellä osalla omaishoitajista on kuntansa kanssa sopimus, jonka perusteella he saavat rahallista omaishoidon tukipalkkiota. Sopimuksia oli vuonna 2012 noin 40 000. On arvioitu, että omaishoidolla säästetään yhteiskunnan varoja noin 2,8 miljardia euroa.

Omaishoidolla on olennainen sija ikääntyneiden ihmisten hoidossa ja hoivassa. Vuonna 2008 hyväksytyissä Ikäihmisten laatusuosituksissa asetettiin tavoitteeksi, että tänä vuonna 5–6 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä olisi omaishoidon tuen piirissä. Tavoite ei ole toteutunut: kunnat eivät ole tehneet siinä määrin uusia omaishoidon tuen sopimuksia kuin valtakunnallisesti asetettiin tavoitteeksi.

Kunnilla on vaihtelevat käytännöt siitä, miten he tukevat ja edistävät omaishoitoa. Kunnat

voivat tukea omaishoitoa maksamalla hoitajille omaishoidon tukea. Laissa määritelty tuen vähimmäismäärä 1.1.2014 lukien on 381 euroa kuukaudessa. Rahallisen tuen lisäksi tai sijaan kunnat voivat antaa omaishoitotilanteisiin apua ja tukea muun muassa kotipalveluiden, kyyditys-, asiointi- ja sijaispalveluiden muodossa.

Omaishoidon kehittämisen kannalta kiireellistä on turvata omaishoitajien tasavertainen kohtelu heidän asuinkunnastaan riippumatta. Nykyisellään omaishoidon tukipalkkio on kuntien vastuulla ja määrärahasidonnaista. Tämä on johtanut siihen, että kuntien välillä on räikeitä eroja omaishoitajien kohtelussa sekä omaishoidon määrittelyssä ja tuen maksamisessa: osassa kuntia otetaan uusia omaishoitajia sopimusten piiriin, osassa pidetään omaishoitajien määrä vakiona pitäen määrärahat samalla tasolla vuodesta toiseen ja osassa kuntia sopimuksia irtisanoetaan jopa kesken vuoden.

Omaishoidon tuki on viipymättä siirrettävä Kansaneläkelaitoksen vastattavaksi. Näin voi-

daan varmistaa, että jokainen omaishoitaja saa hänelle kuuluvan tukipalkkion kotikunnastaan riippumatta. Omaishoitajien jaksamiseen ja arkeen liittyvät palvelut jäävät edelleen kuntien järjestettäväksi, ja ne tulee tarjota lähipalveluna kotikunnassa. Tarvitaan kuntien ja valtion yhteistyötä. Omaishoidon tuen Kelalle siirto vaatii valtakunnallisesti yhtenäiset kriteerit. Kriteereiden tarkemmasta sisällöstä voidaan säätää asetuksella.

On arvioitu, että omaishoidon tuen kriteerien yhtenäistämisen jälkeen tukipalkkion saajia tulisi olemaan noin 60 000 omaishoitajaa. Omaishoidon tuen siirto Kelalle maksaa arviolta 120—160 miljoonaa vuosittain. Ehdotamme,

että laki omaishoidon tuen siirrosta astuisi voimaan 1.10.2015 alkaen.

Lakialoite liittyy vuoden 2014 talousarvioehdotusta koskevaan talousarvioaloitteeseen TAA 479/2014 vp (ed. Tiilikainen/kesk). Siinä esitetään momentille 33.10 lisämäärärahasi 30 000 000 euroa, joka mahdollistaisi omaishoidon tuen siirtämisen Kansaneläkelaitoksen vastattavaksi.

Lain olisi tarkoitus tulla voimaan lokakuun 1 päivänä 2015.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) 3 §:n johdantokappale ja 11 § sekä lisätään 1 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

— — — — —
Kansaneläkelaitos huolehtii lain tarkoituksen mukaisesti omaishoidon tuen maksatuksesta ja muusta toteutuksesta siten kuin tässä laissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa omaishoidon tuesta tarkemmin säädetään.

3 §

Tuen myöntämisedellytykset

Kansaneläkelaitos voi myöntää omaishoidon tukea, jos:

11 §

Palvelun järjestäjä

Omaishoidon tuen toimeenpanosta vastaa Kansaneläkelaitos.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 1 lokakuuta 2015.

Helsingissä 4 päivänä marraskuuta 2014

Kimmo Tiilikainen /kesk
Mikko Alatalo /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Lasse Hautala /kesk
Antti Kaikkonen /kesk
Timo Kalli /kesk
Anne Kalmari /kesk
Elsi Katainen /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Esko Kiviranta /kesk
Katri Komi /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Jari Leppä /kesk
Mika Lintilä /kesk
Markus Lohi /kesk
Eeva-Maria Maijala /kesk

Aila Paloniemi /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Terhi Peltokorpi /kesk
Arto Pirttilahti /kesk
Tuomo Puumala /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Juha Rehula /kesk
Eero Reijonen /kesk
Markku Rossi /kesk
Simo Rundgren /kesk
Mikko Savola /kesk
Juha Sipilä /kesk
Ari Torniainen /kesk
Tapani Tölli /kesk
Mirja Vehkaperä /kesk
Anu Vehviläinen /kesk
Laila Koskela /ps